

Geachte commissieleden,

Dank voor de uitnodiging om vandaag aanwezig te zijn.

Het IMVO-convenant proces is een belangwekkende stap van de Nederlandse regering om invulling te geven aan de twee meest prominente internationale richtlijnen op het gebied van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen.

1. De OECD Guidelines for Multinational Companies; deze richtlijnen bestaan al sinds 1976 en bevatten vergaande adviezen voor maatschappelijk verantwoorde bedrijfsvoering. Met de laatste wijziging in 2011 zijn de landen die de OECD guidelines onderschrijven een bindende verplichting aangegaan om deze richtlijnen te implementeren.
2. De UN Guiding principles on business and human rights welke in juni 2011 door de UN Human Rights council zijn bekrachtigd geven verdere duiding aan de rollen van overheden en bedrijven. Overheden moeten mensenrechten beschermen, bedrijven moeten mensenrechten respecteren. De derde pijler is dat slachtoffers van mensenrechten schendingen toegang moeten hebben tot remedie bij bedrijfs-gerelateerd misbruik. Deze principes zijn algemeen bekend onder de naam “het Ruggie framework” naar de drijvende kracht hierachter: professor John Ruggie.

Deze richtlijnen gelden voor alle bedrijven die internationaal opereren en dus ook voor banken. Nederlandse banken lopen al decennia internationaal voorop in Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen. Dit komt door de internationale oriëntatie van Nederlandse banken en het ver ontwikkelde bewustzijn in Nederland bij dit onderwerp.

Via de verstrekking van financiering aan Nederlandse en buitenlandse klanten komen banken in aanraking met mensenrechtenschendingen.

Vandaar dat banken al sinds lange tijd hun klanten en de ketens van hun klanten onder de loep nemen om mogelijke misstanden of risico's op misstanden inzichtelijk te krijgen. Hiermee nemen banken een actieve rol om klanten aan te spreken op misstanden bij deze klanten zelf of in hun toeleveringsketens. Dit wordt binnen de sector “engagement” genoemd.

Via hun eigen duurzaamheidsbeleid kunnen banken bovenwettelijke eisen opleggen aan bedrijven, (binnen de grenzen die het internationale bancaire speelveld daarvoor toelaat). Door hun beleid te publiceren geven zij klanten, het publiek (en andere banken) inzicht in de normen die een bank stelt. Door ook resultaten te publiceren geeft een bank inzicht in de praktijk. Een voorbeeld hiervan is ons onlangs uitgebrachte Mensenrechten rapport welke wij als een van de eerste bedrijven wereldwijd hebben gepubliceerd conform het UN Guiding Principles Reporting Framework.¹

Met de IMVO-convenanten zet de Nederlandse overheid een stap in de implementatie van de OECD guidelines en het Ruggie framework. Na de aanzet van de Minister heeft de NVB de handschoen opgepakt om als een van de eerste sectoren tot een IMVO-convenant te komen: het Convenant Banken.

1

https://www.abnamro.com/nl/images/Documents/040_Duurzaamheid/080_Reporting/ABN_AMRO_Human_Rights_Report_2016.pdf

Het Convenant Banken heeft een tweeledig doel:²

- Specifieke risico's substantieel verkleinen binnen een ambitieuze en realistische termijn voor groepen die (het risico lopen om) negatieve effecten (te) ervaren. Het gaat hier om risico's die gerelateerd zijn aan activiteiten van zakelijke klanten van Nederlandse banken. Anders dan bij de andere convenanten gaat het dus niet om de eigen toeleveringsketen, maar de ketens van zakelijke klanten.
- Een gezamenlijke oplossing bieden voor problemen op dit vlak die banken niet geheel zelf kunnen oplossen.

Een gezamenlijke aanpak gericht op structurele veranderingen via een convenant over internationaal MVO (IMVO) maakt het mogelijk om de beweging te maken van 'naming and shaming' naar 'knowing and showing'.

Verwachtingen

In veel gevallen waar mensenrechten worden geschonden heeft de eerste lijn van verweer gefaald: de lokale overheid en de lokale rechterlijke macht. Daarnaast is vaak ook de invloed van buitenlandse overheden onvoldoende gebleken en heeft ook de invloed van de Verenigde Naties tot onvoldoende resultaat geleid. Als de overheidstaak om mensenrechten te beschermen onvoldoende wordt ingevuld hebben bedrijven een nadrukkelijker rol om hun invloed ten goede aan te wenden. Het is aan banken om die bedrijven daarin te faciliteren, aan te moedigen en waar nodig bij te sturen. Het is echter niet reëel om te verwachten dat het daarmee mogelijk is om alle misstanden de wereld uit te krijgen, hoe graag we dat ook allemaal willen en hoe hard we daar ook met alle stakeholders ons best voor doen.

Het convenant proces

Sinds het begin, is ABN AMRO enthousiast betrokken bij het IMVO Convenant Banken. Het oorspronkelijke doel was om voor eind 2015 een getekend convenant te hebben. Helaas is dat doel niet gehaald. Dit had naar ons idee een aantal oorzaken:

1. Het is een van de eerste convenanten, waardoor er veel leergeld is betaald.
2. Verschillende verwachtingen bij aanvang: voor banken was het doel om via het convenant proces hun due diligence (klanten onderzoeksproces) te verbeteren door kennis en netwerken van overheid, vakbonden en NGO's toe te voegen aan de bestaande praktijk en de impact van hun engagement te vergroten door samen te engagen met overheid, vakbonden en NGO's. Samen weet je meer en kan je meer. Andere convenantspartijen bleken andere doelstellingen te hebben. De tip voor andere convenanten is om verwachtingen van convenant partijen vooraf helder met elkaar te delen.
3. Laag vertrouwen: banken en NGO's zaten al jaren in een reeks stevige discussies welke een sterk defensieve houding aan beide zijden als gevolg had. Hierdoor ontstond er behoefte om "alles precies vast te leggen". Banken hadden oorspronkelijk de verwachting dat de convenant tekst een heel beknopt document zou zijn waarin de gezamenlijke doelen en onderzoeksopzet zou zijn beschreven. Andere convenantspartijen verwachten een document waarin concrete resultaatsverplichtingen zouden worden opgenomen. De tip

² <https://www.ser.nl/nl/actueel/nieuws/2010-2019/2015/20151119-bancaire-sector-imvo.aspx>

voor andere convenanten is om (waar nodig) aandacht te besteden aan de 'zachte kant' van het proces.

4. Governance gericht proces: er is veel tijd en grote aandacht besteed aan het borgen van het convenant proces: werkgroepen en een stuurgroep, rapportage verplichtingen, enzovoorts. Volgende convenanten kunnen gebruik maken van de opgedane kennis.
5. Juridische kanttekeningen: ondanks dat het Convenant Banken niet het eerste convenant was, liepen wij wel tegen allerlei juridische obstakels op zoals: mededingingsrecht in Nederland en de VS, borgen van vertrouwelijkheid van gegevens in relatie tot de Wet Openbaarheid Bestuur. Volgende convenanten kunnen gebruik maken van de opgedane kennis.
6. Impact risico's: nadat de convenant-tekst afgerond was is er nog vertraging opgelopen doordat niet alle partijen bereid waren te tekenen zonder dat de impact op de eigen (internationale) organisatie voldoende was onderzocht. De convenant-tekst zou bijvoorbeeld strijdig kunnen zijn met lokale wetgeving van buitenlandse dochters. De tip bij volgende convenanten is om impact assessments tijdens het convenant-proces te doen.
7. De overheid heeft ook een actieve rol bij de implementatie van de convenanten in haar eigen activiteiten. Via Atradius Dutch State Business verstrekt de staat export krediet garanties. Het is belangrijk dat de toetsing bij Atradius helemaal in lijn is met het IMVO-convenant. Datzelfde geldt ook voor het verstrekken van exportvergunningen. De huidige praktijk is nogal eens dat wij striktere (bovenwettelijke) eisen stellen dan de overheidsdiensten. Dat is heel moeilijk uit te leggen aan klanten. De tip is dus om bij volgende convenanten actief voor alignment met het IMVO-convenant te zorgen.